

NARODNI DNEVNIK

Neodvisen političen list.

Izhaja vsak dan popoldne.

Mesečna naročnina:

V Ljubljani in po pošti Din 16, inozemstvo Din 25.

Uredništvo: Wolfova ulica št. 1/I. — Telefon 213.

Upravišтво: Marijin trg 8. — Telefon 44.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Pisnim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.

Račun pri poštnem ček. uradu št. 13.633.

Nova vlada.

Če bi presojali novo vlado opozicijskega bloka le z ozkega strankarskega stališča, potem bi mogoče sledili primeru »Jutra« in »Slovenskega Naroda«, ki že vnaprej obsojata novo vlado in ki bosta grajala vsak njen korak. Opetovano pa smo že naglasili, da nam je interes naroda in države prvo in temu načelu ostanemo zvesti tudi pri presoji »klerikalne« vlade.

Z državnega stališča je gotovo, da pomeni opustitev revizionističnega načela s strani opozicijskega bloka pridobitev, ki je vredna marsikake žrtve. Da pa se je ta opustitev dejansko tudi zgodila, je brez vsakega dvoma, pa čeprav to iz umevnih strankarsko političnih vzrokov ni bilo slovesno deklarirano. Po deklaracijah vodilnih mož nove vlade se sme dalje soditi, da pomeni nova vlada tudi pozitiven korak k tako potrebnemu sporazumu vseh treh plemenov. V časih, ko je opozicijski blok še čisto plaval v vodi separatizma in avtonomizma, bi mogel biti sporazum, ki bi ga sklenil opozicijski blok, opasen. Danes pa, ko je prevzel vlado opozicijski blok, ki je revizionizem odklonil, je ta nevarnost minila. Zato smemo reči, da bi mogla biti nova vlada tudi v nacionalnem oziru aktivna.

Pa še en mogoč plus nove vlade bi omenili. Opozicija Slovencev in Hrvatov je z novo vlado končana in skupščina bo zopet pravi in najvišji forum vseh Srbov, Hrvatov in Slovencev. Tudi v tem je brezpogojna pridobitev.

Brez vsega je seveda jasno, da more nova vlada pomeniti vse te pridobitve, če se novi gospodarji položaja popolnoma odrečejo vsem federalističnim in separatističnim željam, če bodo z vso odločnostjo izvajali Vidovdanske ustave, ki je in ostane temelj naše države. Vsaka nesigurnost v tem oziru, vsako kolebanje glede edinstvenosti države je nedopustno in nova vlada bi bila absolutno negativna, če bi se je najmanj pregrešila proti edinstvenosti države.

Priznati moramo, da je v tem oziru nevarnost zelo velika, zakaj nova vlada ima v skupščini večino le s pomočjo Radičevcev.

To je najslabša stran nove vlade, zakaj politično so Radičevci popolnoma nezanesljivi in poleg tega tudi programatično le težko prebavljivi.

Nova vlada pa ima tudi to napako, da je preveč prečanska in premalo srb-ska. Ona je vlada opozicijskega bloka, mesto, da bi bila koncentracijska vlada. Samo koncentracijska vlada pa je v današnjem položaju resnična pridobitev. Zato mislimo, da bo nova vlada obstala le, če se bo mogla uveljaviti kot prva etapa koncentracijskega kabineta, ali pa bo njeno življenje le kratkotrajno.

Dokler so bili možje sedanje vlade še v opoziciji so dnevno odkrivali »napake« in govorili, kako bi bilo treba delati. Sedaj imajo gospodje opozicijskega bloka priliko, da pokažejo kaj znajo. V interesu prebivalstva in države bi želeli, da bi pokazali naravnost, silajne zmožnosti, kar glavno je, da se godi prebivalstvu dobro in da napreduje država, pa naj to povzroči že kdorkoli.

Bojimo se pa, da se sedanjí vladi ne bo posrečilo s svojim delom zadiviti Jugoslavije, ker je med člani nove vlade le premožno mož, od katerih javnost ne more dosti pričakovati. Zato se dvakrat čudimo, da ni član kabineta tudi dr. Hohnjec, ki je na vsak način poleg dr. Korošca najboljša glava Jugoslovanskega kluba.

Popolna katastrofa za državo in za novo vlado pa je neizogibna, če bi skušala nova vlada popolnoma menjati dosedanjí državno politiko. Da nam v zunanji politiki ni treba imeti prevelikih skrbi, bi jamčilo ime dr. Voje Marinkovića. Te sigurnosti pa nimamo v pogledu finančne politike in to obžalujemo. Nova vlada mora nadaljevati z dosedanjim razvojem, ali pa je konsolidacija države preprečena.

Zlasti pa bi še povdarili na prosvetno ministrstvo, kjer je sprememba režima najbolj ostra. Tu bo imel dr. Korošec dovolj prilike, da pokaže, če je v nem državnik ali strankar modrejši.

Sestava nove vlade.

Beograd, 28. julija. G. Davidović je bil včeraj pri kralju in mu predal listo ministrov. Kralj je listo sprejel in izjavil, da jo bo proučil; zvečer ob 6. pa naj pride g. Davidović po odgovor. Po odhodu iz dvora je g. Davidović referiral o tej avdienci opoziciji. Opozicija je z največjo nestrpnostjo pričakovala, kdaj bo odšel Davidović na dvor. Stvar se je smatrala za izvršeno. Točno ob 6. je odšel Davidović v dvor, kjer se je mudil do 7. zvečer. Kralj je odobril Davidovićevo listo ministrov. Podpisan je že ukaz in današnje »Službene Novine« prinesejo Davidovićevo listo. Lista se glasi:

Predsednik vlade Ljuba Davidović, zunanji minister: Dr. Voje Marinković (demokrat), minister trgovine in industrije ter zastopnik ministra šum in rud: dr. Ilija Šumenković (demokrat), minister gradbe: dr. Dragotin Pečič (demokrat), minister pošte in brzojava: Pera Marinković (demokrat),

minister prosvete in zastopnik ministra ver: dr. Anton Korošec (klerikalec), prometni minister: dr. Anton Sušnik (klerikalec), minister za kmetijstvo: dr. Fran Kulovec (klerikalec), minister za agrarno reformo: Ivan Vesenjaj (klerikalec), finančni minister: dr. Spaho (musliman),

minister za socialno politiko in zastopnik ministra za narodno zdravje: dr. Belmen (musliman),

minister pravde in zastopnik ministra za konstituantno: dr. Hrasnica (musliman), notranji minister: Nastas Petrović (radikal),

vojni minister: armijski general Hadžić.

Podpredsednik vlade je dr. Anton Korošec.

Sinoči je bil ukaz podpisan in danes ob enajstih se bo vršila prisega ministrov.

Prisega nove vlade.

Beograd, 28. julija. Danes ob enajstih dopoldne se je vršila prisega ministrov. Razven dr. Hrasnice, ki ni v Beogradu, so položili prisego vsi novoimenovani ministri. Po prisegi je del ministrov takoj prevzelo svoje funkcije, ostali pa jih bodo šele tekom popoldne.

INCIDENT PO PRISEGI.

Beograd, 28. julija. Ko so odhajali novi ministri po prisegi z dvora, jih je pred dvorom pričakovala ogromna množica. Davidović in demokratske ministre je množica burno pozdravljala, dočim so bili člani mohamedanskega kluba pozdravljeni z žvižgi. Čuli so se klic: Dole Spaho!

KOMENTARJI VSLED NOVEGA POLOŽAJA.

Beograd, 28. julija. V poslednjih 24 urah se je politična situacija v Beogradu popolnoma spremenila v korist opozicijskega bloka. Opozicija je proti vsemu pričakanju prišla na vlado. Vzrok takemu rešenju krize je ta, da je kralj jezen na radikale, ker so odbili koalicijo s klerikalci. Kralj je odločil, da pride opozicija na vlado, ker je smatral, da je to edini izhod iz krize, in ker ni hotel dati Pašiću voljnega mandata. Vsa stvar se je izvršila zelo hitro, ker namerava kralj že danes, ali jutri oditi na Bled in ker je postalo zavlačevanje krize že neznosno. Situacija je sledeča: Opozicijski blok je prišel na vlado, nacionalni blok pa vstopi v opozicijo. Ves parlamentarni boj je sedaj prenešal v narodno skupščino. V vseh krogih vlada veliko razburjenje.

IZJAVA DR. MAČKA.

Beograd, 28. julija. Danes dopoldne je prišel v Beograd dr. Maček. Vaš dopisnik je imel priliko se z njim razgovarjati. Dr. Maček je izjavil sledeče: Jaz sem popolnoma zadovoljen s ta rešitvijo krize. To je v stvari ono, kar bi se moralo izvršiti že pred 27. majem. Sedaj se moremo imenovati parlamentarna država. O prihodu Radića v Jugoslavijo je izjavil, da pričakuje njegovega povratka v najkrajšem času. Ako bi bilo potrebno pri dunajski vladi intervenirati, da mu ona dovoli prehod, potem bo vlada intervenirala in Radić bi mogel priti v Zagreb že tekom tega tedna. Je pa o tem preuranjeno govoriti, ker ni prejela njegova stranka od Radića še nobenega tožadavnega obvestila.

Mnogi naprednjaki se boje, da bo pomenila prisotnost klerikalcev v vladi težko preganjanje naprednjakov. Mi te skrbi ne delimo, temveč kot naprednjaki samo želimo, da bi nova vlada zagrešila to napako, ker bi se potem za vedno diskreditirala. Naprednjakom samim malo opozicije ne more škodovati in mogoče bo storila klerikalna vlada za združitev naprednjakov več, ko pa so dosedaj storili naprednjaki sami. Ne bo prav nobena škoda, če postanejo naprednjaki lekcija.

Mislja g. Petrovića.

Beograd, 28. julija. Odnosi v današnji vladi med poedinimi strankami so sledeči: Demokrati so dobili pet portfeljev, klerikalci štiri, muslimani tri in en portfelj Nastasa Petrovića, ki pride v vlado kot nezavisen radikal. Nastas Petrović je imenovan za notranjega ministra radi tega, ker današnja vlada upa, da bo g. Petrović privedel s seboj še nekoliko radikalnih poslancev in bi bila na ta način zagotovljena večina današnji vladi.

NA KAJ SE OPIRA NOVA VLADA.

Beograd, 28. julija. Nova vlada g. Davidovića računa na sledečo podporo v narodni skupščini: 33 demokrov, 24 klerikalcev, 18 muslimanov, 10 džemijetovcev, 8 Nemcev, 63 radičevcev, 11 zemljoradnikov. Skupno z g. Nastasom Petrovićem ima nova vlada v narodni skupščini 168 poslancev na svoji strani in bo mogla neovirano delovati.

KONFERENCE RADIKALOV IN PRIBIČEVIĆA.

Beograd, 28. julija. Predsednik parlamenta Jovanović je okoli desetih dopoldne posetil g. Pašića, s katerim se je razgovarjal o položaju, ki je nastal po sestavi vlade g. Davidovića. Kmalu na to je prišel še Pribičević in se je konferenca nadaljevala. Samostojni demokrati in radikali stopijo v opozicijo. Po končani seji je Jovanović odšel v avdienco h kralju.

PRED FUZIJO SAMOSTOJNIH DEMOKRATOV Z RADIKALI.

Beograd, 28. julija. Kako se doznavja iz radikalnih krogov, ni izključeno, da pride med radikali in samostojnimi demokrati do definitivne kolaboracije in sicer na ta način, da bi Pribičević s svojimi pristaši vstopil v radikalno stranko. Tako bi se obrazoval popoln nacionalen blok proti separatizmu. V krogih sedanje opozicije vlada trdno prepričanje, da se bo to zgodilo v najkrajšem času.

«PICCOLO» O DAVIDOVIĆEVI VLADI.

Trst, 28. julija. Današnji »Piccolo della Sera« objavlja listo novih jugoslovskih ministrov. Ob tej priliki pravi, da je z imenovanjem nove jugoslovanske vlade smatrali odnose med Italijo in Jugoslavijo za poslabšane.

Smo pravi svobodomiselnici in zato tudi nismo aporistični. Novo vlado bomo sodili po njenih delih in če bodo ta v korist države, se ne bomo obotavljali tega tudi priznati. Z drugimi besedami: Mi čakamo na efekt dela nove vlade in potem bomo sodili.

Hočemo biti lojalna opozicija, ki kritikuje vlado le, v kolikor škoduje njeno delo državi in narodu. Ne bomo se pa spozabili do nobene demagogije, ker nam je vsaka špekulacija na ljudske instinkte tuja.

Program nove vlade.

Beograd, 28. julija. Še za časa prošle krize je bil izdelan program vlade opozicijskega bloka. Sedaj so bile izvršene le posebne korekture. Program bo prečitán na prvi seji narodne skupščine. Kakor se je moglo dosedaj spoznati, je glavna točka programa delo na bližnjem sporazumu med Srbi, Hrvati in Slovenci s tem, da se uvede blag režim. Zunanja politika bi ostala v glavnem ista: za ohranitev mirovnega stanja na Balkanu. V notranji politiki bo delovala vlada na to, da se odpravi partizanstvo in da se pomirijo strankarske strasti v državi. Delovanje skupščine bo prineslo takoj nekatere nujne zakone: invalidski zakon, zakon o zemljoradniških kreditih, zakon o zanatlijski banki, dalje tudi razni zakoni v korist delavskega in kmetijskega stanu.

IZJAVA DAVIDOVIĆA.

Beograd, 28. julija. Takoj po prisegi je odšel g. Davidović v spremstvu zunanjega ministra dr. Voje Marinkovića v predsedništvo vlade. Ob 13.30 je spjel Davidović nekoliko novinarjev in jim podal kratko izjavo.

Na vprašanje, kakšen je program nove vlade, je izjavil, da je program, ki si ga je usvojila nova vlada bil objavljen že v ožjem sporazumu opozicijskega bloka. Ta program bo tudi vnešen v deklaracijo vlade, ki bo prečitana na prvi seji skupščine. Posebno pažnjo bo polagala nova vlada na to, da se takoj sklene invalidski zakon, potem zakon o zemljoradniških kreditih, zakon o pobijanju korupcije, zakon o občinah itd. S posebno vneto bo delovala nova vlada tudi na izenačenju zakonov. Dalje bo vlada pristopila k reviziji uradniškega zakona.

Na vprašanje, kdaj da se bo sestala

nova vlada, je izjavil: Parlament bo sklican začetkom prihodnjega tedna. Dan še ni točno ugotovljen, temveč bo določen šele na seji ministrskega sveta, ki se bo vršila danes ob štirih popoldne.

Na vprašanje nekega novinarja, kako stališče bo zavzela vlada proti nacionalnim manjšinam je Davidović izjavil: Kdor je optimal za našo državo, je tudi njen polnopraven državljan. S tem je povedano vse. Za njega veljajo vsi zakoni, kakor za vsakega drugega našega državljana.

Na vprašanje, kako bo postopala vlada proti prepovedanim strankam, je izjavil: Vse ono, kar ni po zakonu bo popravičeno. Zakon mora biti najvišja volja naroda v tej državi in jaz jamčim, da se bo to tudi do konca izvajalo.

Popoldne bo podal novinarjem tudi zunanji minister Marinković izjavo o zunanji politiki nove vlade.

Pred sklicanjem skupščine.

Beograd, 28. julija. Sestanek narodne skupščine še ni definitivno določen. Skoraj gotovo se bo skupščina sestala tekom prihodnjega tedna. Definitivni sestanek skupščine se bo določil na današnji seji vlade.

PRED ODLOČITVIJO.

Beograd, 28. julija. Včeraj je vladala v političnih krogih velika živahnost in zanimanje. Pričakovali so, da se bo nekaj izrednega zgodilo. Davidović je bil včeraj dvakrat v dvoru. Že pred-sinošnjim je kralj sporočil Davidoviću, ki je bil v avdienci, da se bo odločil za kombinacijo vlade opozicijskega bloka s parlamentarnimi večinami. Kralj je storil to radi tega, ker je Jovanović odbil sestavo vsake vlade in so radikali hoteli, da se na vsak način morajo vršiti volitve. G. Davidović je ob tej priliki izjavil, da se bo posvetoval s šefi blokov.

SEJA PLENUMA OPOZICIONALNEGA BLOKA.

Beograd, 28. julija. Včeraj dopoldne se je sestel plenem opozicijskega bloka. Davidović je referiral, da mu je krona poverila mandat za sestavo vlade iz vrst dosedanjega opozicijskega bloka. Ta vlada naj bi delovala v narodni skupščini. Blok je takoj razmotril o tej stvari in sestavljal listo ministrov. Takoj so bili pozvani v Beograd Ferad beg Draga iz Skoplja, dr. Krafi iz Novega Vrbasa ter Maček in Predavec iz Zagreba, da bi se takoj po njih prihodu vršila plenarna seja opozicijskega bloka.

VTIS O IMENOVANJU NOVE JUGOSLOVANSKE VLADE V ITALIJI.

Rim, 28. julija. Imenovanje Davidovićeve vlade je vzbudilo veliko presenečenje v vseh italijanskih političnih krogih. Dosedanja, Pašić-Pribičevićeva vlada je bila prijateljsko razpoložena v smeri zblizanja med obema državama. Kakor znano, je odprtih še nekoliko nerешenih vprašanj med Italijo in Jugoslavijo ter so tukaj politični krogi mnenja, da definitivni sklep konvencij pod novo vlado ne bo izpadel tako gladko, kakor bi se zgodilo to pod prejšnjo. Dosti glavice dela tudi zunanji politični program Davidovića, ki se nagiblje k Macdonaldu. Istotako bo po mnenju tukaj političnih krogov nova vlada otežkočala dela razmejitvene komisije, ki se bo sestala v Benetkah. Vendar so to le domnevanja. Strogo vzeto se položaj ne smatra tako pesimistično.

BOJ ZA SVOBODO TISKA V ITALIJI.

Milan, 28. julija. V soboto ponoči je prefekt razposlal po poluradnem dopisem uradu »Stefani« okrožnico na vse ravnatelje tukajšnjih listov, v kateri jih svari, naj ne pišejo o poteku preiskave umora Matteottija. »Vesti o sodnih spisih tega zločina,« pravi prefekt, »izhajajo ali iz kršenja uradnih tajnosti, kar nasprotuje določbam kazenskega zakonika, ali pa so gole izmišljotine.« Na koncu okrožnice grozi prefekt, da bo strogo postopal proti onim listom, ki bi se ne pokorili temu ukazu. Včeraj zjutraj so bili nato zaplenjeni vsi milanski listi razen glasila ministrskega predsednika »Popolo d'Italia.« Na tozadnja povpraševanja je prefektura odgovorila, da je bila ta sumarična zaplenitev odredjena, ker so listi posneli iz rimskega lista »Seren« neko vest, ki se tiče preiskave umora Matteottija. Na živahne proteste od strani vodstva listov je bila odredba o zaplenitvi preključena, na kar so listi izšli popoldne v posebnih izdajah. Za včeraj je bila tudi razveljavljena določba, ki prepoveduje razprodajo listov v nedeljskih popoldnevih. Tudi razprodajalci so odločno protestirali pri notranjem ministrstvu radi škode, ki so jo morali utrpeti radi zaplenbe listov.

VELIK USPEH PERPARJA V PRAGI.

Praga, 27. julija. Na velikem mednarodnem liahkoadletskem meetingu praške Špate, ki so se ga udeležili internacionalci Amerike, Finske, Danske, Avstrije je startal tudi naš atlet Perpar Stanko, član S. K. Primorja v Ljubljani. V teku na 100 yardov je dosegel drugo mesto v izvršnem času 10.5 sek. ter s tem postavil nov jugoslovanski rekord. V teku na 200 m se je placiral na tretje.

Borzna poročila.

Zagreb, 28. julija. Dunaj 0.1175—0.1195, Trst 362—365, London 369—372, Pariz 430—440, Praga 249—252, Curih 15.45—15.55, New York 83.50—84.50. Beograjska borza ni poslovala. Trst, 28. julija (predborza). Beograd 27.35—27.4250, London 101.50—101.70, Pariz 116.50—118.50, New York 23.10, Praga 68—69.50, Dunaj 327, Curih 424—426. Curih, 28. 642.50, Trst 23.55, London 23.91, Pariz 27.75, Praga 161.250, Dunaj 76.50.

Govor dr. Vladimira Ravniha v Glavnem odboru Narodne radikalne stranke.

Dovolite gospoda moja in dovolite mi gospod predsednik, da govorim v svojem slovenskem jeziku. Ne storim tega morda zbog neznanja srbskega jezika in bog me varuj, da bi me dolžili kakih separatističnih tendenc, toda izpodbijati hečarstvo prigorov Narodni radikalni stranki, češ da je samo — srbska stranka, a na drugi strani hočem afirmirati ono točko našega krasnega programa, ki govori o ujedinjenem narodu, pa o enako — in ravnopravnosti vseh njegovih plemen.

Vprašanje, ki je danes na dnevnem redu, je za nas Slovence, ki smo se kot poslednji priključili Radikalni stranki in ki tvorimo njeno najmanjšo grano, to vprašanje rečem, je za nas delikatno narave. In zato sem bil mnenja, da je bolje, da se ne udeležimo razprave. Toda ker sta se že oglašila dva govornika iz Slovenije in ker imam nekoliko odvojen mišljenje od njih, smatram za potrebno, da čujete tudi drugo plat zvona.

Izgleda, kakor bi šlo tu za osebnosti in sicer za dve najodličnejši osebnosti naše stranke. A za nas ni to vprašanje kake osebnosti in z zadovoljstvom konstatiram, da si je današnji zbor osvojil slično naziranje. Nem Slovincem sta obe osebnosti enake časti in spoštovanja vredni ter sta oba enako blizu našemu srcu.

Mi namreč gledamo na danes v razpravi se nahajajoče vprašanje zgolj s stvarnega stališča, s stališča koristi naše države, pa če bi pri tem tudi nekoliko zapostavili momentane partijske interese.

Eno pa stoji in je gotovo tudi za nas, naj pade odločitev tako ali tako, ona ne sme imeti zlih posledic za stranko samo. Stranka mora ostati kompaktna, solidarna, edinstvena. V njeni edinstvenosti leži njena moč, a v njeni moči je spas naše države. Ona je in mora ostati vodilna stranka v državi.

Zategadelj sem mnenja, da bi morali današnji predmet premotivirati več s taktičnega, nego z načelnega, programatičnega stališča.

Mestni odbor NRS za Ljubljano je prišel do zaključka, da bi bila taktična poteza velike vrednosti, ako bi se umelo in znalo pridobiti skupine takozvane opozicijske blokove za pozitivno, plodono, zadržano delo na podlagi Vidovdanske ustave. A to poslednje je za me *conditio sine qua non*. Mišlim, da sem pravilno razumel g. predsednika Ljubo Jovanovića, da je v tem smislu vodil razgovore za sodelovanje skupin opozicijskega bloka. Čim širša bi bila koncentracija na tej osnovi, tembolje za državo. Bil bi to velik uspeh v pravcu državne misli in v pravcu notranje naše konsolidacije.

Resnica je in brez ovinkov priznavam, kar sta rekla slovenska moja predgovornika, da je SLS orijentirana na levo. Nikakor nimam namere, da bi zagovarjal ali branil SLS. Kot politik stojim že 30 let v borbi s klerikalizmom in ga poznam do duše.

Ali gospoda moja, tudi demokratska stranka je bila orijentirana na levo, dokler je bila v opoziciji proti homogeni radikalni vladi. Lahko trdim, da se v tej dobi pisava njenih listov ni prav ničemer razlikovala od pisave klerikalnega tiska. Mogel bi vam navajati primere te pisave, da bi vam šli lasje po konci.

In če je SLS danes tako zelo orijentirana na levo, nosi na tem mnogo krivde baš Demokratska stranka s svojimi nesrečnimi metodami. Ob prevratu je bila SLS od sile majhna, okrepila se je,

ko so jo potisnili v opozicijo in ko so jo vrgli z vlade. Svaril sem takrat, da je to pogrešno; SLS bi bila morala ostati na vladi, ona naj bi z nami vred delila odgovornost za vladno, za njene ukrepe, ki so takrat morali biti nepopolni, in za vse nezadovoljstvo, ki je nastalo vsled tega. Toda ne, morala je v opozicijo; no in šla je med nezadovoljni narod ter tam demagoški izražajoč nezadovoljstvo žela velikih uspehov. Takrat se je porodila misel avtonomije.

Mišljenja sem, da bi skupine opozicijskega bloka, ki žive danes več ali manj od demagogije, mnogo izgubile na privlačni sili med narodom, ko bi bile pozvane, da vrše pozitivno zadržano delo in bi prišle v največjo zadržano, da ugođe vsem onim ljudskim instinktom, ki so jih bile vzbudile za časa svoje opozicije. Pričela bi se rušiti, a komu na korist?

Danes je meni s širšega horizonta državnih interesov odgovoriti na vprašanje, da li bi bilo bolje, da se one ljudske mase v Sloveniji in na Hrvaškem orijentirajo še bolj na levo, ali pa da jih s pametnim sporazumom ko je dana prilika pritegnemo k sebi v naročje naše državne misli? S stališča pravega patrioti je odgovor na to vprašanje samo jeden.

Danes se je z nekakim očitanjem omenjala majniška deklaracija iz leta 1917. Tudi jaz sem bil med grešniki, ker sem kot poslanec dunajskega parlamenta soprodpisal to deklaracijo. Podpisali so jo vsi jugoslovanski poslanci, vsi Slovenci, vsi Hrvati in oba Srba. Ne smatrami majniške deklaracije kot nekaj slabega, kakor bi je delali preveč časti, ako bi jo imeli za kak državno pravni akt. Za nas je bila majniška deklaracija nič več in nič manj nego taktična poteza. Ona nam je omogočila, da smo kot poslanci vobče mogli med narod in da smo ta narod zrevovali in razvijali v smislu jugoslovanske ideje.

Volitve po mojem prepričanju v Sloveniji ne bodo prinesle bistvene izpremembe. Želim, da bi se uresničil optimizem mojega predgovornika ali bolje je, da gledamo realnosti v oči. Volitve v današnjih časih po mojem mnenju tudi ne prinesejo prave solucije današnje težke situacije. Bojim se, da se bodo razmere še bolj poostrele, zlasti ako se bodo vodile z dem. terorističnimi metodami. Zato je naša želja, če naj že pride do volilnega mandata, naj ima ta mandat v rokah homogene radikalna vlada. Samo ona nam more zagotoviti svobodno volitve, tako da pride ljudska volja do pravega izraza.

Nočem dalje izkoriščati vaše potrpežljivosti. Naj dodam v smislu sklepa našega Mestnega odbora še eno željo, ki je, kakor je videti, postala nekakšen ceterum censeo današnjega zbora: rešite sebe in rešite nas samostojnih demokratov. Neštevilne so predstavitve in pritožbe, ki smo jih predložili Glavnemu odboru proti nelojalnemu postopanju naših demokratov. Izgleda kakor da se jim je Slovenija izročila na milost in nemilost. Vsa imenovanja in vsi ukrepi se vrše v znamenju demokratskega režima. Ne vem, če je bil tak smisel sklenjenega sporazuma. Sicer pa, demokratom je naravnost odrekati smisel za sporazum. Občutili sem to na lastni koži. Oni hočejo vladati. Sporazum je njim — diktat.

Gospoda moja, mnogo je argumentov in pri vprašanju, ki je danes

na dnevnem redu. Tehtati jih je povsem hladnokrvno, sine ira et studio, a potem ukreniti tako, da je prav za — celoto. Prosim vas, da sprejmete to moje mišljenje tako lojalno, kakor je bilo lojalno zamišljeno.

Londonska konferenca.

Nemci in Londonska konferenca.

Opozicija je izzvala v nemškem parlamentu debato o Londonski konferenci. Tekom debate je podal poslanec Fehrenbach imenom centruma, Nemške ljudske stranke in demokratov načelno izjavo o stališču teh strank glede Londonske konference. Dejal je, da so koalicijske stranke za izvedbo Dawesovega načrta pod sledečimi pogoji: izpraznitev Porurja, mest Düsseldorf, Duisburg in Ruhrorta, oprostitve ujetnikov in povratek izgnancev. Vse to se končno ne sme izvršiti na podlagi diktata. Kanceler, ki je takoj nato povzel besedo, je izjavil, da osvaja nemška vlada celotno te pogoje.

Za kancelerjem je govoril zastopnik socialnih demokratov Scheidemann, ki je priznal, da je Nemčija sokriva na vojni. Politično pomenljiv je postal njegov govor, ko je nastopil proti nepravilni razdelitvi bremen v Dawesovem načrtu. Končno je povdaril Scheidemann, da je vlada Herriota razočarala. Ko je še govoril zastopnik šovinističnih nacionalistov, je prišlo do glasovanja, pri katerem je bila vladi izrečena zaupnica s 172 proti 62 glasovi. 79 poslancev se je glasovanja vzdržalo.

Amerika zopet posega v tok Londonske konference.

Iz Washingtona se poroča, da ima predsednik Coolidge polno zaupanje v uspešnost Londonske konference. Odbitje Dawesovega načrta bi imelo dalekosežne posledice. Predsednik je prepričan, da morajo priti narodi potom medsebojnega popuščanja do sporazuma. Zatrjuje se dalje, da je predložil državni tajnik Hughes načrt, ki bi bistveno olajšal povabilo Nemčije na konferenco.

Londonski mir.

Med bančniki je zavladalo prepričanje, da ni mogoče preje dosegati načelnega sporazuma glede vojaške izpraznitve Porurja, nemške razorožitve in jamstva proti posebnim sankcijam, dokler ni popolnoma rešeno varnostno vprašanje.

Vsled tega so predlagali ameriški delgati, da se naj bi povabila v London Nemčija kot enakopravna država, obenem pa tudi strokovnjaki vseh drugih dežel, ki naj bi potem določili, kako se naj reši varnostno vprašanje in izpraznitev Porurja. Ta konferenca bi se vršila izven okvirja oficijelne in bi bila nekaka nova svetovna mirovna konferenca.

Mrtva točka premagana.

Po časopisnih vesteh se bo v ponedeljek ob 4. popoldne nadaljevala plenarna seja Londonske konference. Do tedaj je mrtva točka že premagana in dosežena bo kompromisna formula. Nekateri pariški listi trdijo z yso odločnosti, da je Nemčija že prešla povabilo na konferenco. Mac Donald da bo zahteval v ponedeljek izpraznitev Porurja. Pariški listi pišejo, da bi bilo v interesu Francije, če bi Herriot tej zahtevi ustregel.

Kar Vi hočete

to je Elzafluid. To pravo domače sredstvo, katero prežene vaše bolečine. Polizusna pošiljka Din 28 — Lekarar Eug. Feller Stubička Donja, Elzatr 357, Hrvatska

Dr. Vinko Gregorič.

Vzroki krize v ljubljanski bolnici.

Da bo občinstvo poučeno o vzrokih te krize, oziroma o neobhodni potrebi redukcije bolnikov v zavodu, katere ni kriv niti inspektor ministrstva za narodno zdravje, dr. Katičič, niti ravnateljstvo bolnice, podam sledeča pojasnila:

Državni proračun je bil v narodni skupščini sprejet koncem marca 1924. Za bolnice v Sloveniji je bila določena vsota 15.755.000 Din, od te vsote se je interno določilo za ljubljansko bolnico od 1. aprila 1924 do 31. marca 1925 4.000.000 Din. S tem zneskom mora uprava ljubljanske bolnice do 31. marca 1925 izhajati, in je za vsako prekoračenje te svote ravnateljstvo osebno in materijalno odgovorno.

Ravnateljstvo je bilo tedaj primorano prilagoditi se tem razmeram, in upravo zavoda tem razpoložljivim sredstvom urediti, imelo je tedaj okroglo 330.000 Din mesečno na razpolago. Plače nastavljenecv in popravila poslopj ni pridojlo v poštev. Umo-bolnica s svojimi zavodi ima lasten kredit.

Ravnateljstvo bolnice je bilo umevno o dovoljenem kreditu pozneje obveščeno in se ni moglo že meseca aprila in maja prilagoditi novemu kreditu, torej ni moglo izdatke z reduciranjem bolnikov že aprila meseca znižati. Ravnateljstvo je bilo obveščeno o novem kreditu meseca maja. Meseca aprila je bilo povprek 530 bolnikov na dan v oskrbi. Redukcija se je sicer takoj meseca maja pričela, vendar ni bilo mogoče odpraviti toliko bolnikov, da bi se ono stanje doseglo, ki odgovarja razpoložljivim 330.000 Din na mesec. Redukcija se je morala palagoma vršiti, in tudi danes še ni doseženo število možnih bolnikov na dan, ker sploh to ni mogoče, če se zavodne oskrbe nujno potrebni bolniki dan za dnevno oglašajo. Zaradi tega so stroški v mesecih april, maj, junij narasli na 1.177.992 Din, torej za okroglo 178.000 Din več, preko razpoložljivih 330.000 Din na mesec. Na razpolago je torej še 4.000.000 Din manj 1.177.992 = 2.822.008 Din ali okroglo 313.000 Din mesečno za ostalih 9 mesecev do 31. marca 1925. Iz tega kredita mora ljubljanska bolnica, ki kateri pripada tudi otroška bolnica in prosekutari kiti sledeče potrebščine: 1. Hrana za bolnike. 2. Hrana za strežniške in drugo osebje. 3. Premog. 4. Zdravila in obvezila. 5. Inventar. 6. Vodo, plin, mestno elektriko za aparate. 7. Pogrebe. 8. Potrebščine kotlarne. 9. Nabava in poprava instrumentov. 10. Perilo. 11. Razna nakazila primarjev za pisarno in hišne potrebščine. Ker se ne more redukcija bolnikov tako hitro in temeljito izvršiti, kakor bi bilo to z ozirom na razpoložljivi kredit potrebno, se tudi redukcia strežniškega osebja ni mogla v istem razmerju izvršiti. Mesečna potrebščina za po-

prej navedene točke znaša: 1. Hrana, če računamo povprek samo 10 Din, kar je pa zelo nizko, na dan za bolnika, pri 250 bolnikih dnevno na mesec 75.000 Din. 2. Hrana strežništvu in uslužbenecv nizko računamo 16 Din za osebo dnevno pri 170 osebah mesečno 81.600 Din. 3. Premog povprek 22 vagonov za mesec, vagon 3800 Din, pri lastni vožnji 83.600 Din. 4. Lekarna, obvezila 40.000 Din. Poleg tega mora bolnica prehraniti še nastavljenecv drugih zavodov in pomožne zdravnike, skupaj 38 oseb za ceno 16 Din na dan, kar je pa očitno veliko prenikzo, ker zdrav človek za je gotovo več kot 16 Din na dan. Ta potrebščina znaša tedaj brez hrane nastavljenecv pri drugih zavodih 280.000 Din mesečno, in to pri tako nizkem številu povprečno 250 bolnikov na dan. Za vse drugo, vodo, plin, elektriko, pogrebi, instrumenti, perilo, nakazila primarjev, inventar, kotlarna ostane na razpolago še 33.000 Din, kar pa za vse te ostale potrebščine pod n'kakršnim pogojem ne zadostuje. Posebno na nabavo perila in instrumentov se misliti ni. Vsi dohodki bolnice, kar plačujejo pacienti in tudi razredni, bolniške blaginje itd. se mora oddati državnim blaginjam in ne sme uprava s temi dohodki razpolagati.

Iz tega je razvidno, da je kriza ljubljanske bolnice neizogljiva, dokler ne dobi zavod svojemu obratu primernega kredita. Nadalje je razvidno, da ne more biti na vseh oddelkih skupaj v oskrbi več ko 250 bolnikov na dan, in se mora, ako noče uprava zabresti v zanjno skrajno neugodno prilike, sprejem bolnikov do skrajnosti omejiti. Tega pa ni kriv inspektor, tudi ne ravnateljstvo, kriv je nezadosten kredit.

Otroška bolnica s svojimi okroglo 30 pacienti dnevno pa v tem računu še ni započena. Občinstvo naj blagovoli iz teh podatkov presojati krizo v ljubljanski bolnici, ki potrebuje izdatne pomoči za redne svoje potrebščine kot humanitarni in učni zavod, za zdravniški naraščaj, izdatne pomoči, pa tudi za izredne potrebščine, to je za temeljito popravilo poslopj, ki se je iz umljivih razlogov med vojno in po vojni zanemarjala, in za temeljito nadomestilo inventarja, posebno perila, kuhinjskega in jedilnega orodja, instrumentarja itd. Da se doseže ta namen, bi svetoval sklicanje en-kete, ki bi imela naloz baviti se s tem vprašanjem, obenem pa tudi z vprašanjem reforme bolnic v obče, ki je nujno potrebna, ako nočemo zaostati. Prebivalstvo je kapital države. Čim bolj zdravo je prebivalstvo, tem večji je kapital države, tem večje obresti tega kapitala, to je delo zdravega prebivalstva. Za vsako državo je življenjsko vprašanje, da čuva kot punčico v očesu institute, ki čuvajo zdravje prebivalstva.

Prvi strel.

Pisatelj Roda Roda razpravlja v »Prager Tagblattu«, kdo da je oddal prvi strel v svetovni vojni in pravi: Prvi strel svetovne vojne je padel z Malega ciganskega ptoke na Donavi. Mali ciganski otok je bil v avstrijski, Veliki pa v srbski posesti. Oba otoka ležita tik pred Beogradom. Mali otok je bil dne 28. julija zaseden od patrulje szolonskega polka št. 68. Komandant ene teh patrulj je zapazil med 6. in 7. uro zvečer čoln, v katerem so bili trije srbski vojakli. Komandant patrulje se je nekaj časa obotavljal, potem pa je zagrabil za puško, nameril in ustrelil. Srb pri krmilu je padel v vodo. Bil je to prvi mrtvec svetovne vojne. Poskušal sem, da bi dognal njegovo ime, toda njegovo ime je neznano tudi v Jugoslaviji. Komandant patrulje (ki je imel slabo vest, ker le ni bil gotov, če je delal prav) je na to javil dogodek stotniku. Oficirski kor 68, polka, ponosen, da je oddal prvi strel mozh njihovega polka, je bogato obdaril patruljskega komandanta. Njegovo ime: Franc Petranyi, korporal. Pozneje se je v vojni zelo odlikoval.

Tudi savsko mostišče pri Zemunu je bilo zasedeno od straže 68. polka. Komandant straže je bil stotnik Knerler. Dne 28. julija se je razvilo preko mostu ostro streljanje. Stotnik Knerler je bil pri tem težko ranjen. Infanterist Andej Toth pa je bil tedaj ubit. Bil je prva žrtev svetovne vojne na strani centralnih držav.

Politične vesti.

— Pogajanja za sklenitev konzularne konvencije. Naša in italijanska komisija sta dovršili konzularne konvencije. Pričakujejo, da bosta obe vladi konvencije sprejeli, odobrili in podpisali.

— Odmevi krvavih dogodkov v vasi Galica. Notranje ministrstvo javlja, da so med ubitimi komitaši našli truplo, o katerem mislijo, da je truplo vojne bolgarskih komitov Pače Mihajlova. Posebna komisija bo ugotovila identiteto trupla. Prijatelj Azem bega so izjavili, da je Azem beg ubit in tajno pokopan.

— Vse časopise se spominja desetletnice vojne napovedi. Splošno povdarjajo vsi listi, da je bil avstro-ogrski ultimatum nesprejemljiv in da je Avstrija s tem dokazala, da hoče imeti vojno. Značilen članek je v tem oziru napisala Dunajska »Arbeiter Zeitung«, ki priložuje odprto pismo na Hötendorfa in ga z ozirom na njegove spomine poziva, da pove, če je res pričakoval, da bi Srbija mogla ultimatum sprejeti. In nato pravi listi dobesedno: »Če ne odgovorite na to jasno in enostavno vprašanje, potem se ne smete čuditi, če bo všlo tozadevno mesto vaših spominov, ki je takorekvo poanta. Vaše argumentacije, v zgodovino kot dokument ordinarne hinavščine in podložniške lažnivosti.«

— Pod geslom: Nikdar več vojno! so priredili socialni demokrati na Dunaju velikanske manifestacije, ki so v redu končale.

— Italijansko-ruski incident. Ko se je vozil sovjetski avtomobil skozi krat Albano, so ga fašisti nasiloma ustavili in nato strgali z avtomobila sovjetsko zastavo. Sovjetski zastopnik Jurjenjev se je vsled tega pritožil pri Mussoliniju, ki je dogodek obžaloval in izjavil, da je eden storilcev že prijet in kaznovan.

— Brazilijanska revolucija. Vladne čete so nadaljevale z obstrlevalenjem mesta San Paulo. Zatrjuje se, da so vladne čete vsled tega zelo nezadovoljne in da se mnogi vojaki branijo streljati na mesto. Revolucionarni so preložili svoj sedež na sever, kjer so osvojili par novih vasi.

Drobne vesti.

Turška mornarica. Te dni so se pričeli veliki manevri turške mornarice.

Zaglub paša je od rane ozdravil. Po kratkem bivanju v nekem francoskem kopalšču odpotuje v London, kjer se bo pogajal z Mac Donaldom za priključitev Sudana Egiptu.

Mac Donald bo predlagan letos kot kandidat za Nobelovo mirovno nagrado.

Rakovski je dobil iz Moskve pooblastilo, da podpisše angleško-ruski trgovinski dogovor.

Vsled amnestije v Franciji bo odpuščenih iz zaporov 1600 kaznjencev.

Ameriški Slovaki so izjavili na nekem zborovanju, da vztrajajo pri določilih Pittsburskega dogovora in da ne bodo preje odnehali v svoji borbi, dokler Českoslovaška tega dogovora ne bo izpolnila.

Številnost sovjetske armade. V polemiki z angleškim vojaškim izvedencem, ki je trdil, da ima ruska vojska 920.000 vojakov, ugotavlja »Pravda«, da šteje sovjetska vojska z vso mornarico vred samo 562.976 mozh.

Zračna policija je bila ustanovljena New Yorku. Šestmaja letal kroži neprestano nad New Yorkom. Njihova naloga je voditi morski promet, preprečevati thotapstvo in javiti vse morske nesreče.

Denarno globo so izpomenili v Turin-gli z delom. Kdor ne more ali noče plačati denarne globo, jo sme odslužiti z delom v državnih gozdovih. Vsaka delovna ura se ceni na 40 zlatih.

MORIC DECORBA:

Zakonska čast.

Hilda se je vračala iz stanovanja, kjer se je redno vsak terek in petek sestajala z gospodom Milefinom. Točno, kakor ura, je dvakrat na teden varala svojega moža. Varala ga je z nekim intelektualcem Milefinom, ker se je njen mož popolnoma posvetil kartam in dirkalnim konjem.

Gospod Bolizzo je bil strasten igralec in je često izgubljal pri kartah. Toda tega julijskega popoldneva Hilda ni mislila na svojega moža. Bila je še pod prijetnim utisom sestanka s svojim ljubljencem in hvaležna je bila usodi, ki je tako lepo poskrbela, da more ona zadovoljiti svoje skrivne želje in svojo romantično dušo.

Ko je prišla na vogel neke ulice, je nenkrat stopil pred njo neki človek, jo vpludno pozdravil in dejal:

— Vi ste gospa Bolizzo? —

Hilda je pozornost pogledala neznanca in se ni mogla spomniti, da bi ga bila kedaj v življenju videla.

— Gospod, mislim, da ste se zmotili... Jaz vas ne... —

— Imate prav, gospa —, je nadaljeval ljubezljivo neznanec, — vi me ne poznate; toda jaz vem, kdo ste vi... —

— Oprostite, gospod, moram hiteti. —

— Neznane se je pridružil Hildi in šepetaje govoril:

— Oprostite, gospa, ker vas nadlegujem. Ali v vašem interesu je, da me poslušate. Da, da... Prepričan sem, da boste molim besedam posvetili več pozornosti, ko vam bom povedal, da vem, da prihajate od vašega ljubimca, gospoda Milefina. ki sta-

nuje v ulici Bac-Fal št. 166 v pritličju na desno, da vi odhajate k njemu vsak terek in petek od 4. do 7. ure, da ste poročeni z gospodom Andrejem Bolizzom, članom Športnega kluba, in da vaš mož ne ve, kaj delate, vsaj do sedaj tega ni vedel... —

Hilda je cutila, kako li lezejo po tilniku ledeni mravilinci. Pred očmi li je lebelda uvodna scena in gospod Bolizzo z revolverjem kot zaključek. Njen mož namreč ni bil človek, ki se šalj z zakonsko častjo. Hilda pogleda neznanca v oči in odgovori dostojanstveno in prezirljivo:

— Koliko zahtevate, da molčite? —

— Gospa, zelo mi je žal, da tako govorim z vami, toda življenje je tako drago in jaz... —

— Koliko? —

— Ako mi boste dali jutri popoldne 10.000 frankov, vaš mož ne bo nikdar zvedel tega, kar vemo gospod Milefin, vi in jaz... —

Hilda se je nekoliko zamislila, nato pa rekla:

— Gospod, vi ste siromak. Toda, ker se človek ne more razglaševati po luhde vaše vrste, pridite jutri ob enajstih v mojo hišo. Vstopite pri vratih za služkinco. Moja sobarica vam bo izročila zavoj, v katerem bo 10.000 frankov.

— Neznane privzdigne klobuk in zamrmra:

— Gospa, to sem od vaše previdnosti in dobrega srca tudi pričakoval. —

Drugo jutro je vzel iz svoje ročne blagajne deset bankovcev po tisoč frankov. Po dolgem in treznem razmišljanju je opustila namero, da o celi stvari obvesti okrogne policijskega komisarja, in je prišla do zaključka, da je najbolje, ako plača. Če se neznanec še kedaj pojavi, bo imela dovolj časa, da se zateče k oblastem.

Preden pa je položila bankovce v zavoj, li pride na misel, da jih označi s kakšnim posebnim znakom. In napravila je na vsakem bankovcu v levem kotu s svinčnikom štiri male križce. Sama ni vedela, zakaj je to storila.

Na njen poziv je vstopila sobarica. Hilda ji je izročila zavoj z naročilom, naj ga izroči človeku, ki bo prišel ob enajstih.

Ob četrta na dvanaest je Hilda pozvonila. Sobarica vstopi in ona jo vpraša popolnoma ravnočasno:

— Ali je prišel gospod, kateremu ste imeli izročiti zavoj? —

— Da, gospa, — odgovori sobarica. —

— Ni ničesar rekel? —

— Ničesar, gospa. Vzel je zavoj in odšel, ne da bi spregovoril besedo. —

— Dobro... Ne pozabite mi pripraviti obleke za zvečer. Gospod je povabil na večerjo nekega prijatelja. —

— Dobro, gospa. —

Gospod Bolizzo je vstopil v salon. Zadovoljen nasmeh mu je lebel na mrmek, neprijetnem obrazu. Svojemu prijatelju, Ostvalu, članu Športnega kluba, ponudi stol. Nalivajoč mu čašo, pravi:

— Dragi moj, moja žena vedno zamudi. Prosim, opravite jo. —

— Lepe žene imajo pravico, da se dajo čakati. — odvrne Ostval.

Protestno zborovanje invalidov.

Včeraj dopoldne je bilo v gostilni »Zlatorog« protestno zborovanje invalidov. Obisk je bil primeren. — Principijelno se ne vrtimo v notranje spore in boji med upravnimi odbori in izvršnimi; ker pa nas navdaja želja, da invalidom pomagamo, smo dali prostora kratkemu objektivnemu poročilu. Glavni govornik je bil g. Meznarič, ki je v daljšem govoru pojasnil stališče slovenskih invalidov ter predložil sledečo resolucijo:

Svetovna vojna, ki je zahtevala nepregledne materijalne žrtve, je zahtevala tudi milijone človeških žrtv vojnih pohabljenec (invalidov). Mnogo jih je v tem svetovnem klanju izgubilo svoje življenje in ostale so zapuščene vdove in tisoče sirot.

Vse te vojne žrtve se borijo že vsa povojna leta, ne za usmiljenje, ne za darove, temveč za svoje pravice. A pravica ni! Država, ki vrže vse svoje energije v brezplodno politično borbo, pozablja, da je njen prebivalstvo v splošni socialni bedi, brezposelnosti in da ima skoraj polmilijsko armado vojnih žrtv, ki zahtevajo od nje pravice, ki jim jih je dolžna dati.

Država pa je ljudstvo, med katerim so tudi vojne žrtve. Merodajni krogi, katerim je ravno to ljudstvo poverilo krmilo domovine, pa so pozabili, da so le ljudstvo v ljudstvu in postavili so se na stališče, da niso nikomur odgovorni za svoja dela. Njih beseda je postala za ljudstvo ukaz!

Vojne žrtve najbolj občutijo posledice brezplodnih političnih bojev in prej ko slej storijo na stališču, da naj država išče svojo bodočnost v zdravi ekonomski politiki. Vojne žrtve zahtevajo le svojih pravic in odklanjajo, da bi se napram njim odpredeležalo javno mnenje po vsakokasni politični grupaciji. Uduroženje vojnih žrtv je stanovsko združenje, ki ne pozna političnih strank, ono stoji nad politiko, in je radi tega povsem neupravičeno, da so se posebno v

zadnjem času naši časopisi opredelili napram vojnim žrtvam po političnem prepričanju. Uduroženje zastopa pristaše najrazličnejših političnih miselnosti, radi česar protestujemo, da posamezni listi odklanjajo uradno poročila legalne organizacije in priobčijo njeno nasprotno notico, ki jih proti legalni organizaciji sestavljajo posamezniki, ki delujejo organizacije nasprotujejo.

Pred kongresom Uduroženja vojnih žrtv je bilo opažati precejšno živahnost javnega tiska, toda tudi takrat predvidevaloj samo političen interes, je bila enolična v škodo skupnosti in zahtev vojnih žrtv. Zadnji kongres v Ljubljani se je očividno opredelil, dasi ne oficijelno, in po tej opredelitvi se je opredelilo tudi javno mnenje vsekakor v škodo vojnih žrtv proti čemur tudi najodločnejše protestiramo. Mi se proti temu borimo in zahtevamo iz taktnosti in pietete do vojnih žrtv najrazličnejših prepričanj, da časopisi objavljajo vsa poročila ki jih prinašajo legalne organizacije. Nikakor nismo proti temu, da bi objavljali zasebne polemike invalidov tega ali onega političnega prepričanja, ne primanjkuje pa naj prostora za poročila organizacij.

Prosimo tudi, da vsa uredništva podpirajo stanovsko stremeljenje vojnih žrtv in dajo organizacijam in vojnim žrtvam v svojem listu primeren prostor.

Resolucija je bila soglasno sprejeta. Nato je bila izvoljena deputacija, obstoječa iz 6 invalidov in ene vdove, ki naj vroči resolucijo osebno vsem ljubljanskim glavnim urednikom.

Predno je deputacija odšla, se je oglašil k besedi še enkrat g. Meznarič ter je naznanil, da se vrši dne 3. avgusta izredni občni zbor. Povdarjal je, da je bil priporočiljivi upravniki na policiji, kjer je dokazal na podlagi člena 35 in 38, da je upravniki odbor legalni zastopnik organizacije in ne izvršni. S tem, da je bil shod dovoljen, so torej tudi javne oblasti adoptirale njegovo naziranje.

Nato je bil shod, na katerem je vladala popolna harmonija in navdušenje, zaključen.

Romantična oprostitev filozofa Unamuno.

Nobena odredba španskega diktatorja Primo de Rivery ni javnosti tako zaljubljena, ko deportacija svetovno znanega učjenjaka Unamuno, moža, ki je bil enako čisljan kot učenjak, univerzitetni profesor in pisatelj. Čez noč je bil sloviti učenjak eskortiran na pusti skalnati otok Fuerta Ventura v Atlantskem oceanu. Otok je oddaljen od afriške obale par sto milj in ponopoma ločen od kulturnega sveta.

Nasilje nad učenjakom je vzbudilo po vsem svetu silno ogorčenje in v Parizu so pričeli iskričati nabirati denar, da osvobodijo učenjaka. Na čelo vse osvobodilne akcije je stopil ravnatelj dnevnika »Quotidien« Henri Dumay in s pomočjo dveh časnika je tudi izvedel osvoboditev učenjaka.

Varujoč najstrožji molk so se vsi trije vkrcali v Marseilles na italijanski parnik »Pincio«. V Las Palmas, največjem Kanarskem otoku so izstopili. Tu so izvedeli, da se nahaja učenjak v ribiški vasi Port Cabras, ki leži na vzhodni strani Fuerte Ventura. Med Las Palmas in Fuerte Ventura vozi vsak teden enkrat parnik. Ta pa je odšel ravno ta dan, ko so prišli francoski časniki v Las Palmas. Teden dni niso hoteli čakati. Zato so najeli malo jadrnico in v temni noči so z vsjo previdnostjo nastopili pot. Vlado je popolno zatišje in jadrnica ni prišla v dveh urah niti tri milje daleč. Vrh tega so izgubili še orijentacijo. Najeti mornarji so postali nejevoljni in zahtevali so, da se jim pove namen vožnje. S trudom so jih pomirili. Končno so vendar ugotovili pred seboj otok. Iskali so mesto, kjer bi mogli pristati in ga končno tudi našli pri neki bedni ribiški vasi, Gran Tarajal po imenu. Toda kje leži Port Cabras, izgonsko mesto Unamuno? Prebivalci niso znali dati na to nobenega odgovora. Po karti je moral biti ta kraj oddaljen kakih 40 kilometrov. Peš se ni dalo tja priti, ker bi trajalo predolgo, vozil pa ni bilo nobenih,

vsaj ne raste na otoku niti trava. V tem je prišel časnikiem srečen slučaj na pomoč. V neki boljši ribiški koči so našli zapuščen Fordov avtomobil, ki je zašel na otok ob priliki nekega brodoloma. K sreči je bil avtomobil uporaben. Po večkratnih neuspehih so končno prispeli ob 11. uri ponoči v Port Cabras. Ne brez težave so našli učenjaka, kako je sedel v neki revni sobi, brez knjige, brez vsake možnosti dela. Takoj je bil dogovorjen beg. Oddana je bila domenična brzokajka, da naj pride naročen parnik. Med tem je bilo vse za beg pripravljeno. Na dan pobeza pa je prišlo na otok nakrat 15 vojakov. Poveljujoči oficir se je tako informiral po bivališču učenjaka. Guverner Kanarskih otokov je moral čenit parnik. Med tem je bilo vse za beg posrečilo. Kako se je pa to zgodilo, pa je sedaj še tajnost, kajti popis bega so si časniki prihranili za svoje liste.

Za kratek čas.

Vojni dovtipi.

Pisatelj Maks Brod je zbral celo kopo vojnih dovtipov, ki jih je izdal v posebnih knjigi. Ker so ti dovtipi zelo posrečeni, jih nekaj objavljamo.

Nabori.

Mož sedi po naboru nag na zemlji. Pozovejo ga, da se obleče. Mož pa pravi: »Bom kar raje počakal na prihodnjem nabor.«

Kaj vam manjka? — Na pljučih sem bolan.

»Dobro! Pridete na južno fronto. In kaj je vam?«

— Nič ne slišim.

»Izvrstno. Pridete k težkim možnarjem. In Vi?«

— Jaz sem silno kratkoviden.

»Ravno takih nam manjka. V prvo linijo Vas damo.«

Njegovo Veličanstvo.

Gb začetku vojne se je peljal stari cesar po Dunaju. Seveda ne ve, da je vojna izbruhnila. Začuden gleda številne pohabljenec invalide in reče: »Nemogoče, kake ljudi so letos potrdili.«

Končno so se vendar odločili, da povedo staremu gospodu, da je vojna. »Veličanstvo,« reče eden njegovih zaupnikov, »ne morem vam dalje prikrivati: Vojna je.«

»Ah, to me veseli! To bom zopet enkrat pokazali tem svinjskim Prusakom.«

Po prvih porazih v Galiciji je dejal stari cesar: »Čez moje Avstrije ne pustim ničesar reči. Ti bodo že Ruse zadržali, dokler ne pride vojaštvo, da naredi red.«

»Veličanstvo! Premislj je padel!« Mo Bog! Tako mlad in prijeten mož.«

Razne.

Vprašali so ljubega boga, kako dolgo bo trajala še vojna. Pa je dejal: Tega niti sam ne vem. Junaki so padli, pametni so se vojaške službe opustili, kako dolgo pa bodo tepci dalje vodili vojno, pa je nepreračunljivo.

Kaj je vojni vdovec? Mož, čegar žena je v zaledju padla.

Lastnik:

Konzorcij »Narodnega Dnevnika«.

Glavni in odgovorni urednik:

Železnikar Aleksander.

Tiska »Zvezna tiskarna« v Ljubljani.

64

Tarzan je čul korake po stopnicah drvečih stražnikov in mislil, da prihaja ojačenje. Toda stražniki niso našli v sobi finega, mladega gospoda, pač pa divjo žival, ki jih je skozi priprte trepalnice motrila s svojimi jeklenosivimi očmi. Odkar je Tarzan videl kri, je izginila iz njega zadnja sled kulture in tako je stal zdaj sredi sobe, kakor od lovcev obkoljen lev. Čakal je nadaljevanja boja, pripravljen, da se odkriža vsakega napadalca.

»Kaj se je tu zgodilo?« je vprašal eden od stražnikov.

Tarzan je na kratko povedal kako in kaj, toda ko se je obrnil k ženski, da bi ta potrdila njegovo izpoved, ga je njen odgovor nenavadno presenetil.

»Laž!« je presunljivo kriknila policistom. »Prišel je v mojo sobo, ko sem bila sama in gotovo ne z dobrim namenom. Ko sem ga zavrnila, me je hotel umoriti in bi gotovo to tudi storil, če ne bi priklicali moji kriki teh gospodov, ki so šli slučajno mimo. Gospodje, to je sam hudič; sam bi kmalu pobil skoro deset mož.«

Tarzana je nevhvaležnost te ženske tako presenetila, da v prvem hipu sploh ni vedel, kaj bi dejal. Policisti seveda tudi niso verjeli ženski kar na slepo, ker so imeli že vsakovrstnih izkušenj z njo in njenimi pomagači. Toda bili so stražniki, ne pa sodniki, in zato so sklenili, da aretirajo vse skupaj, kar jih je bilo v sobi in prepuste pristojnemu sodniku, da loči nedolžne od krivih.

Vendar pa jim je bilo namenjeno izvedeti, da sta bili to dve stvari: povedati temu lepo oblečenemu mlademu možu, da je aretiran in pa zares aretirati ga.

»Jaz nisem nikogar napadel,« je dejal mirno, »pač pa sem se le branil. Ne vem, zakaj ta ženska zdaj tako priča. Saj me vendar ne more sovražiti, ker sem jo danes, ko sem prišel na njene klice v sobo, videl prvičkrat v življenju.«

»Ah, kar pojdite z nami,« je dejal stražnik. »Bo že sodnik razjasnil celo zadevo.«

Ko je torej pristopil k Tarzanu, da bi mu položil roko na ramo, je v trenutku ležal ves zvit v kotu sobe. Zdal so se njegovi tovariši vrgli na opičnega človeka, toda tudi ti so se seznanili z načinom, s kakršnim se je prej odkrižal apašev. Vse se je zgodilo tako naglo, da niso mogli rabiti niti svojih samokresov.

Tekom kratkega boja je zagledal Tarzan skozi okno nekaj drevesnemu deblu ali brzojavnemu drogu podobnega pred hišo; kaj je pravzaprav bilo ni mogel razločiti. Ko je ležal zadnji policaj na tleh, se je enemu njegovih tovarišev končno vendarle posrečilo, da je potegnil samokres in ustrelil. Kroglja je zgrešila in predno je policaj sprožil drugič, je Tarzan vrgel luč s kamina, da je popolna tema zavladala v sobi.

Edino, kar so policisti še videli, je bila gibčna postava, ki je kakor panter skočila skozi odprto okno na brzojavni drog. Ko so zopet vstali in drveli na ulico, ni bilo jetnika nikjer več.

Stražnik, ki je ostal spodaj na cesti, je prišel, da ni živa duša prišla ta čas skozi vrata ali skozi okno. Njegovi tovariši so sicer mislili, da se mu blede, vendar mu niso mogli ničesar dokazati.

Z žensko in možni, ki niso zbežali, niso ravno posebno nežno. Jezilo jih je, da so morali javiti, da jih je en sam neoborožen človek pometal po tleh in da jim je tako lahko ušel.

Ko se je Tarzan oprjel droga pred oknom, se je ravnal po instinktih iz džungle in se ozrl po svojih sovražnikih, predno je zlezal na tla. Ravnal je previdno, zato je zlezal navzgor.

Drog je segal do hišne strehe; tam je bilo zanj, ki je dolga leta plezal po pragozdu, malenkost, priti na streho. Od ene strehe je šel na drugo in romal tako nad hišami, dokler ni v stranski ulici odkril drugega droga, po katerem se je spustil na cesto.

Nekaj časa je šel še hitro. Potem je izginil v neki nočni kavarni. Tam je šel v garderobo, da od strani iz rok in obleke sledi svojega potovanja po strehah. Ko je par minut pozneje prišel zopet na ulico, je zločno korčil proti domu.

Kmalu je prišel do šumno razsvetljenega boulevarda, ki ga je moral prekačiti. Baš je stal pod obločnico, da spusti neki avtomobil mimo, ko je nežen ženski glas spregovoril njegovo ime. Dvignil je glavo in videl smehljajoče se oči grofice Olge de Conde, ki se je sklanjala iz svojega voza. Poklonil se je globoko, da ji vrne prijazni pozdrav, toda ko se je zopet zravnaval, je avtomobil že od dirjal.

»Isti večer Rokof in grofica de Conde!« je dejal sam pri sebi. »Pariz končno vendarle ni tako velik, kakor sem mislil.«

Grofičina pojasnila.

»Pavel, vaš Pariz je bolj nevaren, kakor moja divja džungla,« je končal Tarzan svoje poročilo prijatelju onega jutra po svojem spopadu z apaši in policijo v ulici Maule. »Zakaj so me zvalili tja? So bili lačni?«

D'Arnot se je smejal in ga dražil: »Kaj ne, da je težko pozabiti razmere v džungli in spoznavati urejeno življenje.«

»Res krasen način urejenega življenja,« se je rogal Tarzan. »V džungli se ne dogajajo nobene svojevoljne podlosti. Tam ubijamo, da dobimo meso, da se hranimo, da si pridobimo samico ali pa da varujemo mladiče. Kakor vidite torej, zmirom v soglasju s predpisi kakega velikega priradnega zakona. Tukaj pa! Fu! Vaš civilizirani človek je bolj brutalen kakor živali. On ubija le svojevoljno in še hujše, on izrablja plemenito čustvo — bratstvo vseh ljudi — kot vabo, da pahne svojo nič hudega slutečo žrtev v propast. Hotel sem na pomoč v ono sobo, kjer so prežali morilci name.«

»Tarzana ne bodo nikdar imeli za železnim omrežjem,« je oni odvrnil srdito.

V naglasu teh besed je bilo nekaj, kar je d'Arnota sililo, da je ostro motril svojega prijatelja. Izraz teh mrzlih, sivih oči je vzbudil njegovo skrb za tega velikega otroka, ki ni hotel priznati nobenega zakona nad svojo fizično močjo. Uvidel je, da je treba nekaj ukreniti, in Tarzana sprijazniti s policijo, predno se drugič sreča z njo.

»Vi se morate še veliko učiti, Tarzan,« je dejal resno. »Po človeških zakonih se je treba ravnati, če so vam všeč ali ne. Vi in vaši prijatelji bodo imeli same neprilike od tega, če hočete poli-

ciji kljubovati. V vašem slučaju lahko pojasnim policiji celo zadevo in sicer storim to še danes, toda vnaprej morate spoštovati zakone. Če vam pravi zastopnik zakona: Pojdite z menoj, morate z njim in če vam pravi: Odlidite, morate iti. Pojdiva zdaj k mojemu dobremu prijatelju na policijskem ravnateljstvu, da pojasniva dogodek v ulici Maule. Pojdite!«

Pol ure pozneje sta vstopila v policijsko pisarno. Voda je bil zelo priazen. Dobro se je še spominjal, da sta ga obiskala pred nekaj meseci zaradi odtisov prstov.

D'Arnot je povedal dogodke minulega večera in ko je končal, je srdit smehljaj preletel lice policijskega šefa. Pozvonil je in dočim je čakal na uradnika, je iskal po mizi nek papir, ki ga je končno našel.

»Tu, Joubon,« je dejal pisarju, ki je vstopil, pošljite te policaje takoj k meni. Izročil mu je list in se potem obrnil zopet k Tarzanu.

»Zagrešili ste težak prestop, gospod,« je dejal, »in brez pojasnila vašega prijatelja bi vaše dejanje strogo kaznoval. Toda zdaj nameravam storiti nekaj nezasižanega. Poklical sem semkaj policaje, ki ste jih preteklo noč premikastili. Hočem, da čujejo povest poročnika d'Arnota in potem prepuščam njim, da odločijo, naj-li dvignem proti vam obtožbo ali ne.«

»Morate se še marsičesa učiti, da se znajdete na polju kulture. Morate se navaditi pripuščati tudi take stvari, ki se vam zde čudne ali pa nepotrebne, dokler ne boste spoznali njih vzrokov. Policaji, ki ste jih napadli, so storili le svojo dolžnost. Oni ne smejo ničesar odločati. Dnevno izpostavljajo svoje življenje v nevarnost, da čuvajo življenje oziroma last drugih. Stori bi isto tudi za vas. So zares dobri ljudje in so zdaj do smrti žaljeni, da je en sam, neoborožen človek tako slabo ravnal z njim in jih celo pretepel. Potrudite se, da boste lahko razumeli, kaj ste storili. Sicer bi se zelo motil glede vas, ker vas imam za poštenega moža in tak človek je tudi velikodušen.«

Nadaljni razgovor je prekinil prihod štirih policajev. Ko so zagledali Tarzana, so se očitno brezmejno začudili.

Moda 1924/1925.

Dospeli so najnovejši modni listi za jesensko in zimsko sezijo:

London Styles	Din 60—
Paris-Confection	50—
Star-Album	45—
Smart-Album	40—
Confection Moderne	35—
L'Enfant-Album (za otroke)	35—
Perfekt-Kindermode	33—
L'Idéal-Parisien	28—
Toilette-Moderne	25—
Schöne Wienerin	12—
Record	12—

Zvezna knjigarna, Ljubljana
Marijin trg št. 8.

Mokrota

škoduje zdravju, radi tega si kupite pravočasno močan, fini in poceni

dežnik

kateraga pa edino dobite v veletrgovini R. Stermecki, Celje. Trgovci engros cene. Iztotam se prodaja letos po čudovito nizkih cenah perilo, čevlji, klobuki, nogavice in vse drugo modno blago. — Naročite cenik.

Prvorazredni moderni brzopisalni stroj Stoewer-Record

Vrhunec finomehanike! Zastopstvo:
Lud. Baraga,
Ljubljana, Šelenburgova ul. 6/I.

MERAKL

BOJE, MASTILA, LAKOVE, ŠTUK, EMAJLE, KISTOVE I JAMACNO CISTI FIRNIS NAJBOLJE KAKOVOČE NUDI

MEDIČ-ZANKL

DRUŽBA Z O. Z. LJUBLJANA CENTRALA

MARIBOR PODRUŽNICA NOVI SAD SKLADIŠTE
TVORNIC: LJUBLJANA-MEDVODE

»Možje,« je dejal policijski ravnatelj, »tu je neki gospod, s katerim ste se v pretekli noči srečali v ulici Moule. Prišel je prostovoljno, da pojasni zadevo. Prosim vas, poslušajte pazljivo povest poročnika d'Arnota, ki vam bo povedal del življenjske istorije tega gospoda. To bo pojasnilo njegovo obnašanje vam nasproti v minuli noči. Prosim torej, dragi poročnik!«

D'Arnot je pripovedoval policajem skoro pol ure. Pravil jim je par podrobnosti iz divjega Tarzanovega življenja v džungli. Pojasnil jim je, kako se je trainiral, da se je boril kakor divja žival, če se je moral braniti. Zdal so policaji tudi razumeli, da ga je takrat pri napadu v ulici Moule vodil pri napadu bolj instinkt kakor pa razum. Njehovega namena ni razumel.

MALI OGLASI

V električno brušenje
se sprejemajo rabljene britvice (Gillette, Mem itd.) v drogeriji ADRIJA, Šelenburgova ulica 5.

Gospodinja
išče mesta kontoristinje ali strojepiske. Ponudbe na upravo lista pod »Začetnica«.

Edino
nadomesti in prekosi okus in redilnost mesa v hrani.

Velik godbeni avtomat
tvrdke »Kmetec« dobro ohranjen, primeren za večjo gostilno ali restavracijo se ugodno prodaja. Naslov pove upravo lista.

Prodasta se
valed preureditve milina 2 milinska stroja in sicer 1 drobilni, valjni stob (Schrodtvalzenstuhl), sistem J. Oser, Krems, 1 »Eureka« čistilni stroj za pšenico (J. Metzl, Wien). Oba stroja sta že rabljena, toda še dobro ohranjena ter pripravna osobito za manjše mlino. Ogledata se lahko vsak čas pri Iv. Orožen, valjni milin, Kaplavska 11, p. Sv. Pavla pri Prebodu.

Beli damski filc-klobuki
došli. Cena od 180 Din višje. Minka Horvat, modistka, Ljubljana.

Harmoniko
boljšo, petrstvno, tvrdke Lubas prodam. Štefan, Pot v Rožno dolino 34, Ljubljana.

Casopisni papir
večjo množino, se odda v pisarni tajništva Narodno Radikalne stranke v Ljubljani, Wolfova ul. 1/I.

Enonadstropna hiša
z gostilno in trgovino ter lepim vrtom ob cesti v prometnem kraju se ugodno prodaja. Franc Skubic, gost. Završtnik 14, Ljubljana.

Meblovano sobo
išče gospod za stalno. Ponudbe pod »Stalno« na upravo lista.

Ekonom.
prvovrstna moč, z večletno prakso (oženjen, starost 30) ki ima veselje posebno do poljedelstva in živinoreje, išče primerno mesto za jesen ali novo leto. Ponudbe je poslati pod »Ekonom«, na upravo lista.

Lesni strokovnjak.
jugoslovanski državljani, išče službe kot upravitelj žage, skladstva in gozdne manipulacije v svrhu nadzorstva ali kontrole. Je dober računan in organizator, pošten z dolgoletno trgovsko in tehniško prakso v mehaniki in trdem lesu. Cenji dopise pod »Mariliv« na upravo lista.

Puiski,
lepi, 6 tednov stari naprodeli, Cesta mestni log 8, Ljubljana.

Ali ste že
poskusili z malim oglasom v našem listu? Ne zamudite ugodnosti cene in uspeha.

10.000 Din
posojila se išče, event. se odstopi tudi stavbena parcela. Naslov v upravi lista.

Motorno kolo
»Puch« 5 ks. v dobrem stanju se valed odstopovanja prodaja za 5.200 Din. Jamski trg 196, Zelenka Jama, Ljubljana.

200 do 300.000 Din
posojila sprejme podjetje, kinu, di popolno varnost in dobro obrestovanje. Pisemne ponudbe na upravo lista pod »Gara-cija«.

Gospod
s kapitalom želi znanja z vdovo, katere ima svoje stanovanje in pohištvo, ponudbe s sliko na upravo lista pod »kapitalist«.

Prvovrstne premoge
na drobno in debelo za industrijo in domačo kurjavo dobavlja po najugodnejših cenah in plačilnih pogojih.

Dom. Čebin
trgovina s premogom Ljubljana, Wolfova ul. 1/I.